

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi

KARADENİZ BÖLGESİ'NDEKİ COĞRAFI İŞARETLİ GASTRONOMİ ÜRÜNLERİNİ KONU ALAN TEZLERİN BİBLİYOMETRİK İNCELEMESİ

İhsan KAZKONDU¹

Mustafa GÖKYAR²

Gönderilme/Received 16.10.2024 Kabul/Accepted 12.11.2024)

Araştırma Makalesi/Research Article

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'deki coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürüne odaklanarak Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli ürünleri konu alan tezler incelenmiştir. Çalışma kapsamında Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2003-2024 yılları arasında yayınlanmış ve erişime açık 48 tez çalışması incelenmiştir. Çalışma, Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler konusunda akademik tezlerin mevcut durumunu ve eğilimlerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz kullanılarak tezlerin şehirler, tescil türleri, ürün grubu, danışman unvanları, tez türleri, yayın yılları, üniversiteler, araştırma yöntemleri, veri toplama yöntemleri, anabilim dalları, atıf sayıları ve sayfa sayıları gibi çeşitli değişkenler açısından analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler alanındaki akademik çalışmaların belirli illerde ve alanlarda yoğunlaştığını, nicel yöntemlerin baskın olduğunu ve doktora düzeyinde çalışmaların sınırlı kaldığını göstermektedir. Sonuç olarak, coğrafi işaretli ürünler alanında daha fazla nitel ve karma yöntem kullanımı, doktora düzeyinde çalışmaların teşvik edilmesi, görünürlük ve etkinin artırılması, üniversiteler arası iş birliğinin güçlendirilmesi ve uygulamaya yönelik çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz bölgesi, coğrafi işaret, gastronomik ürün, tez, bibliyometri.

¹, Dr.Öğr.Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi/Devrek Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü/Aşçılık Programı, Zonguldak, Türkiye, ihsan.kazkonda@beun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5581-5835

² Öğr.Gör, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi/Devrek Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü/Aşçılık Programı, Zonguldak, Türkiye, mustafa.gokyar@beun.edu.tr, ORCID: 0009-0009-4841-8151

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THESES ON GEOGRAPHICAL INDICATION GASTRONOMIC PRODUCTS IN THE BLACK SEA REGION

ABSTRACT

This study examines theses on geographical indication gastronomic products in the Black Sea Region of Turkey, contributing to the broader literature on geographical indication products in the country. A total of 48 theses published and accessible in the National Thesis Center database between 2003 and 2024 were analyzed. The study aimed to understand the current state and trends of academic research on geographical indication gastronomic products in the Black Sea Region. Employing bibliometric analysis, a qualitative research method, the theses were examined across various variables, including city, registration type, product group, advisor title, thesis type, publication year, university, research methods, data collection methods, main scientific disciplines, citation counts, and page counts. The findings indicate that academic studies on geographical indication gastronomic products in the Black Sea Region are concentrated in specific cities and fields, with a predominance of quantitative methods and limited doctoral-level research. The study recommends increased use of qualitative and mixed methods, encouragement of doctoral research, enhancement of visibility and impact, strengthening of interuniversity collaboration, and an increase in application-oriented studies in the field of geographical indication products.

Keywords: Black Sea region, geographical indication, gastronomic product, thesis, bibliometrics

GİRİŞ

Yöresel ürünler, kültürel ve coğrafi bağlamda ait oldukları yörenin özgün niteliklerini yansıtan, yerel bilgi birikimi, geleneksel uygulamalar ve doğal koşulların etkileşimiyle üretilen ürünlerdir (Şahin ve Meral, 2012). Bu ürünler, yörenin kültürel mirasının korunması ve aktarılmasında önemli bir rol oynarken (Yönet ve Sezgin, 2021) aynı zamanda ekonomik ve sosyal kalkınma süreçlerine de önemli katkılar sağlamaktadırlar. Özellikle turizm sektörü bağlamında değerlendirildiğinde, yöresel ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması, bölgenin bilinirliğini artırarak ekonomik kalkınmayı destekleyici bir etkiye sahiptir (Orhan, 2010). Bu noktada, coğrafi işaretler, nitelikli gıdaların korunması, pazarlanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Sezgin, 2016).

Coğrafi işaretler, belirli bir bölge, yöre veya ülke ile özdeşleşmiş ürünleri tanımlayan ve ayırt edici özelliklerini vurgulayan işaretlerdir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2024a). Bu işaretler, ürünün kalitesini, ününü ve diğer karakteristik özelliklerini garanti altına alarak tüketici haklarının korunmasında önemli bir rol oynar (Tuncay, 2009). Aynı zamanda, coğrafi işaretler, üreticilerin haksız rekabetten korunmasına ve ürünlerinin katma değerinin artmasına katkıda bulunarak ekonomik sürdürülebilirliği destekler (Gugerell vd., 2017). Bu nedenle, coğrafi işaretler, yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet edebilmesi ve değerini

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

koruyabilmesi için önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. Türkiye, zengin coğrafi ve kültürel çeşitliliği ile çok sayıda yöresel ürüne ev sahipliği yapmaktadır. Bu ürünlerin coğrafi işaretlerle korunması ve tanıtılması, ülke ekonomisine ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda, Karadeniz Bölgesi, eşsiz doğal güzellikleri, kültürel zenginliği ve kendine özgü gastronomik ürünleriyle dikkat çekmektedir. Bölgede, coğrafi işaretli birçok gastronomik ürün bulunmaktadır. Bu ürünlerin turizm sektöründe etkili bir şekilde tanıtılması ve pazarlanması, bölgenin ekonomik ve kültürel kalkınma potansiyelini artıracaktır (Mercan ve Üzülmez, 2014).

Bibliyometrik analizler, belirli bir alandaki bilimsel çalışmaları istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle inceleyerek alandaki eğilimleri, gelişmeleri, araştırma yoğunluklarını ve önemli araştırmacıları belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Boyras, 2018). Bu analizler, ilgili alanyazının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlayarak mevcut durumun tespit edilmesine ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara ışık tutmaktadır (Arslan, 2022). Bu çalışmada, Karadeniz bölgesindeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tezlerin bibliyometrik yöntemlerle incelenmesi ve bu alandaki akademik çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler alanındaki akademik birikime genel bir bakış sunulması ve bu alandaki bilimsel çalışmaların zaman içindeki gelişimi, araştırma yoğunlukları ve gelecek projeksiyonlarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Elde edilen bulguların, Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli ürünlerin daha iyi anlaşılması, korunması ve tanıtılması için yapılacak çalışmalara ve ilgili literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Coğrafi işaretler kavramı ve önemi

Küreselleşmenin hız kazandığı günümüzde, yerel değerlerin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, coğrafi işaretler, belirli bir bölgenin kültürel mirasını, geleneksel bilgisini ve doğal kaynaklarını yansıtan ürünlerin korunması ve tanıtımı için güçlü bir araç olarak ortaya çıkmaktadır (Meral ve Şahin, 2013). Coğrafi işaretler, bir ürünün kalitesini, ününü veya diğer özelliklerini belirli bir coğrafi alanla ilişkilendiren ve tüketicilere güvenilirlik ve özgünlük garantisi sunan bir tür fikri mülkiyet hakkıdır (Barham, 2003; Larson, 2007). Bu işaretler, ürünlerin menşe bölgesine olan bağı

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

güçlendirerek yerel üreticilerin rekabet gücünü artırmakta ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunmaktadır (Köşker, 2020). Türkiye'de coğrafi işaret, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunma Kararnamesi ve ilgili yönetmeliklerle düzenlenmektedir. Türk Patent ve Marka Kurumu, coğrafi işareti "bir ürünün menşei ile belirli bir coğrafi alan arasında bağlantı kuran ve ürünün kalitesi, ünü veya diğer özellikleri ile bu alan arasındaki ilişkiyi gösteren bir işaret" olarak tanımlamaktadır. Coğrafi işaretler, "menşe adı" ve "mahreç işareti" olmak üzere iki türden oluşmaktadır. Menşe adı, ürün elde etmedeki tüm niteliklerin ve belirli bir coğrafi alandan kaynaklandığını ve tüm üretim süreçlerinin bu alan içinde gerçekleştiğini gösterirken, mahreç işareti ise ürünün belirgin bir niteliğinin, ününün veya diğer özelliklerinin belirli bir coğrafi alanla ilişkili olduğunu ve en az bir üretim aşamasının bu alanda gerçekleştiğini ifade eder. Geleneksel gıdalar, medeniyetlerin tarihsel ve kültürel mirasını yansıtan, özgün niteliklerini muhafaza ederek kuşaktan kuşağa aktarımının sağlanması gereken önemli bir kültürel sermayedir (Saygılı, Demirci ve Samav, 2020). Coğrafi işaretler, tüketicilerin bilinçli tercihler yapmasını sağlayarak yerel ürünlere olan talebi artırmakta ve bölgesel ekonominin canlanmasına katkıda bulunmaktadır (Mercan ve Üzülmez, 2014; Orhan, 2010). Ayrıca, coğrafi işaretli ürünler, kültürel mirasın korunması, biyoçeşitliliğin sürdürülmesi ve kırsal alanlarda istihdam yaratılması gibi çok boyutlu faydalar sağlamaktadır. Coğrafi işaretli ürünlerin başlıca fonksiyonları aşağıdakiler gibi açıklanabilir (O'neil ve Xiao, 2006):

- Bulunduğu coğrafya ya da bölgede lokal nitelikteki bilinen ürünlerin korunmasını sağlaması,
- Üretilecek olan ürünlerin belirli standartlarda ve nitelikte olmasını sağlamak,
- Nitelikli ürünlerin korunması aynı zamanda gelecek dönemlere aktarılmasını sağlamak,
- Ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerini korumak,
- Coğrafi işaretli ürün niteliği almış ürünlerin bilinirliğini artırmak ve bölgeye ürün satın almak veya deneyim amaçlı misafirlerin gelmesini sağlamak,
- Coğrafi işaretli ürünlerin üretimine olanak sağlayarak bölgeye katma değer yaratarak, ekonomik destek ve yerel halkın kalkınmasına olanak sağlamak,
- Coğrafi işaretli ürünlerin üretimini sağlayarak ürün ve üreticinin korunmasını sağlamak,

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

• Coğrafi işaretli ürünlerin özelliklerini sağlamayan üretimlerin engellenmesini sağlayarak tüketicilerin aldanmasının önüne geçmek,

• Haksız kazanç sağlanması önlenilemek,

• Coğrafi işaret belgesi ile ürünlerin dünya genelinde tanıtılmasını sağlamak,

Kültürel mirasın sürdürülebilirliği, yerel ve milli değerlere sahip ürün ve üretim yöntemlerinin korunmasıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda coğrafi işaretler, uluslararası rekabet ortamında kültürel kimliğin ve ekonomik değerlerin korunması açısından stratejik bir öneme sahiptir. Türkiye'nin zengin tarihi ve kültürel çeşitliliği, coğrafi işaret sisteminden etkin bir şekilde yararlanma potansiyelini ortaya koymaktadır (Tuncay, 2009: 49).

Türkiye’de yer alan coğrafi işaretli gastronomik ürünler

Türkiye’de menşe adı ve mahreç işaret tesciline sahip ürün sayısı Kasım 2024 tarihi itibarıyla 1646 olup, menşe adı ve mahreç işaret tescili başvuru sayısı ise 681 olarak belirtilmiştir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2024b). Türkiye’de coğrafi işaret tesciline ilişkin 2024 yılı verileri incelendiğinde son on yılda coğrafi işaretleme başvuru ve tescil sayılarında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu artışta, belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının markalaşma çabaları ile yerel halkın yöresel ürünlerine sahip çıkma isteğinin etkili olduğu söylenebilir (Baysal vd., 2018). Coğrafi işaret tescil türlerinin dağılımı incelendiğinde, mahreç işaretinin %74,51’lik bir oranla (1243 adet) en sık tercih edilen tescil türü olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla %24,87 (393 adet) ile menşe adı ve %0,62 (7 adet) ile geleneksel ürün adı takip etmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2024b). Coğrafi işaretli ürünlerin ürün gruplarına göre dağılımına bakıldığında ise yemekler ve çorbalar %27,5 (454 adet) ile ilk sırada yer alırken, bunu %20,7 (342 adet) işlenmiş ve işlenmemiş sebze ve meyveler ile mantarlar gelmektedir. Üçüncü grup olarak %20,5 (338 adet) ile fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri ve tatlılar takip etmektedir. Kasım 2024 tarihli tescil raporuna göre tescilli ürün sayısı 1646, başvuru değerlendirme sürecinde 583 ürün bulunmaktadır. (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2024b).

Karadeniz bölgesi coğrafi işaretli gastronomik ürünler

Karadeniz Bölgesi'nin coğrafi çeşitliliği, yerleşme biçimleri, tarımsal uygulamalar ve ekonomik faaliyetler gibi kriterler dikkate alınarak Batı, Orta ve Doğu Karadeniz olmak üzere üç alt bölgeye ayrılmasını zorunlu kılmıştır. Bölge, iklimsel farklılıklar açısından incelendiğinde ise

Kazkonda, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

Nemli-Ilıman Karadeniz Kıyı Kuşağı İklimi, Nemli-Soğuk Karadeniz Dağ İklimi ve Karadeniz Ardı Yarı Nemli-Yarı Kurak İklimi olmak üzere üç farklı iklim tipinin etkisi altında olduğu tespit edilmiştir (Gönençgil, 2016). Türk Patent ve Marka Kurumu'nun veri tabanına göre Türkiye'de coğrafi işaretlerin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde, Karadeniz Bölgesi'nin 291 coğrafi işaret ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu bölgeyi sırasıyla 273 coğrafi işaret ile İç Anadolu Bölgesi ve 268 coğrafi işaret ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir. Coğrafi işaret sayısı bakımından en az coğrafi işarete sahip bölge ise 165 coğrafi işaret ile Marmara Bölgesi'dir. Karadeniz Bölgesi 264 tescilli ürünün 221' i gastronomik ürünlerden oluşmaktadır. Karadeniz Bölgesi 291 tescilli ürün sayısı ve 109 tescil başvurusuna sahip olmasıyla diğer bölgeler arasında ilk sırada yer almaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2024b).

Konu ile ilgili yayınlanan önceki çalışmalar

Konu ile ilgili olarak Türkiye bazında coğrafi işaretler ile ilgili yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde Şahin ve Meral'in (2012) Türkiye'de coğrafi işaretleme ve yöresel ürünler ile ilgili yaptıkları çalışmada özellikle Türkiye'de tüketicilerin coğrafi işaretleme ile ilgili bilgi eksikliklerinin bulunduğu ifade edilmiştir. Çalışkan ve Koç (2013) Türkiye'de coğrafi işaretlerin dağılışı özelliklerinin ve coğrafi işaret potansiyellerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada Türkiye'nin tüm bölgelerinde yüksek coğrafi işaret potansiyeli bulunmasına karşın coğrafi işaret kavramının tam olarak bilinmediğini ve öneminin yeterince anlaşılmadığını ve bu yüzden yeterli coğrafi işaret tescil başvurusu yapılmadığını ifade etmişlerdir. Doğan (2015) coğrafi işaret korumasının gelişmekte olan ülkeler için önemi ile ilgili gerçekleştirdiği çalışmada coğrafi işaret tescili ile ilgili tüketici farkındalığının düşük olduğu, yerel üreticilerin coğrafi işaretli ürün konusunda yerel ve merkezi yönetimler tarafından desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Tekelioğlu (2019) coğrafi işaretler ve Türkiye uygulamaları üzerine yaptığı çalışmada Türkiye'nin coğrafi işaret potansiyelinin yüksek olmasına karşın coğrafi işaretlemeye gereken önemin verilmediği, bunun nedeninin de konunun ilgililerce uzun süre yeterince anlaşılamamış olduğunu vurgulamıştır. Köşker (2020) Coğrafi işaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini yapmak için ortaya koyduğu çalışmada coğrafi işaret konusundaki ilk lisansüstü tezin 2001 yılında hazırlandığını, en çok tezin 2019 yılında üretildiği, doktora tezlerinin sınırlı kaldığı, çalışma kapsamında belli bir sınırdaki parametre ile analiz ve yorumlama yapıldığı, gelecekteki çalışmalarda yeni bibliyometrik çalışmalarının

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

yapılmasının coğrafi işaret ile ilgili literatüre katkı sağlayabileceği sonucuna varılmıştır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde coğrafi işaret konusunun bilimsel çalışmalarda daha fazla alan yazına katkı yapması farklı perspektiflerden araştırma ve incelemeler yapılması gerekliliğinin ön planda olduğu ortaya çıkmaktadır. Yapılan bu çalışma ile de özellikle bölgesel olarak coğrafi işaret kavramının alan yazındaki durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaret tescilli bulunan gastronomik ürünlere ilişkin Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yayınlanmış tezlerin çok boyutlu bir bakış açısıyla ve belirli kriterlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. İlgili tezler, nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz kullanılarak incelenmiştir.

Bu araştırmanın anakütlesini, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında taranan tezler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, ilgili alanda ilk çalışmaların yapıldığı 2003 yılından 2024 yılı da dahil olmak üzere 2024 yılına kadar olan süreçte yayınlanan ve erişim izni bulunan tüm tez çalışmalarını teşkil etmektedir. Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaret tescilli bulunan gastronomik ürünler ile ilgili 258 tez, belirtilen veri tabanlarında yapılan tarama sonucunda incelenmeye alınmıştır.

Araştırma amacına göre Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Türkçe dilde "coğrafi işaretli gastronomik ürün" anahtar ifadesi ile, literatür araştırması sonucunda öne çıkan "mahreç işareti", "menşe adı", "Karadeniz Bölgesi", "Türkiye" ve "gastronomi" kavramları İngilizce dilde ise "geographical indication gastronomic product" anahtar ifadesi ile "indication of source", "appellation of origin", "Black Sea Region", "Turkey" ve "gastronomy" anahtar kelimeler olarak belirlenmiştir. Bu anahtar kelimeler kullanılarak veri tabanında gerçekleştirilen taramada, her tez çalışmasının araştırmaya yalnızca bir kez dahil edilmesi sağlanmış ve Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünlerden bahseden 48 erişilebilir tez çalışmasına ulaşılmıştır.

Araştırma sürecinde, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki bilimsel yayınları nicel ve nitel yöntemlerle inceleyerek, araştırma eğilimlerini, bilgi akışını ve entelektüel yapıyı ortaya koyan bir araştırma yöntemidir (Cankül vd., 2021). Bu analizler, yayın sayısı, atıf sıklığı, yazarlar arası iş birliği, anahtar kelime analizi gibi çeşitli göstergeler kullanarak, belirli bir konu alanındaki araştırma faaliyetlerinin kapsamlı bir değerlendirmesini sunmaktadır. Bibliyometrik analizler,

araştırmacılara, politika yapıcılara ve diğer paydaşlara, mevcut bilgi birikimini anlama, araştırma önceliklerini belirleme ve gelecekteki çalışmalar için yol haritası oluşturma konusunda değerli bilgiler sağlamaktadır. Bu doğrultuda, Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli tescilli gastronomik ürünler ile ilgili yayınlanmış tezler; şehirler, tescil türleri, ürün grubu, danışman unvanları, tez türleri, yayın yılları, üniversiteler, araştırma yöntemleri, veri toplama yöntemleri, anabilim dalları, atıf sayıları ve sayfa sayılarına göre sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yayınlanan tez çalışmalarını ile ilgili şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Tezlerde yer alan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünlerin şehirlere göre dağılımı nedir?
- Tezlerde yer alan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünlerin tescil türlerine göre dağılımı nedir?
- Tezlere konu olan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünlerin ürün grubuna göre dağılımı nedir?
- Tez çalışmalarına danışmanlık yapan akademisyenlerin unvan bakımından dağılımı nedir?
- Tez çalışmalarının tez türlerine göre (yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlik) dağılımı nedir?
- Tezlerin yayın yılına göre dağılımı nedir?
- Tez çalışmalarının kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nedir?
- Tezlerin en çok yayınlandığı üniversitelerin dağılımı nedir?
- Tez çalışmalarının yayınlandıkları ana bilim dalına göre dağılımı nedir?
- Tezlerin sayfa sayılarına göre dağılımı nedir?
- Tezlerin atıf sayılarına göre dağılımı nedir?
- Tez çalışmalarında anahtar kelime olarak yoğunlaşılacak terimler hangileridir?
- Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili en çok atıf alan tezler ile ilgili künye bilgileri nelerdir?

Araştırma sorularına yönelik olarak yapılan bibliyometrik analiz sonucunda elde edilen veriler, SPSS 22.0 istatistik programına aktarılarak frekans ve yüzde değerleri üzerinden analizler elde edilmiş, tezlerde yer alan anahtar kelimelerden kelime bulutu oluşturulmuştur.

BULGULAR

Bu çalışmada Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünler üzerine Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık ve yayınlanmış tezleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında, belirlenen tezlerin şehirler, tescil türleri, ürün grubu, danışman unvanları, tez türleri, yayın yılları,

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

üniversiteler, araştırma yöntemleri, veri toplama yöntemleri, anabilim dalları, atıf sayıları ve sayfa sayıları gibi çeşitli değişkenler açısından analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler alanındaki yayınlanmış tezlerin mevcut durumunu ve eğilimlerini anlamak amacıyla raporlanmıştır. Karadeniz Bölgesi'ndeki şehirlere göre coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yayınlanmış tezlerin dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Şehirlere Göre Dağılımı

Sayı	Coğrafi İşaret ile İlgili Tez Bulunan Şehirler	Tez Sayısı	%
1.	Kastamonu	14	29,2
2.	Tokat	6	12,5
3.	Trabzon	6	12,5
4.	Rize	4	8,3
5.	Samsun	3	6,3
6.	Çorum	2	4,2
7.	Gümüşhane	2	4,2
8.	Karabük	2	4,2
9.	Bayburt	1	2,1
10.	Bolu	1	2,1
11.	Sinop	1	2,1
	Toplam	48	100,0

Tablo 1 incelendiğinde Karadeniz Bölgesi'nde yer alan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünler ile ilgili Kastamonu ilinin, %29,2 ile en çok tez çalışmasına ev sahipliği yaparak bu alanda bölgede öncü bir konumda olduğu, Tokat ve Trabzon illerinin ise %12,5 ile Kastamonu'yu takip ettikleri bulunmuştur. Kastamonu'nun bu alandaki liderliği, ilde coğrafi işaretli gastronomik ürünlere yönelik akademik ilginin ve araştırma faaliyetlerinin yoğunluğundan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca Kastamonu'nun coğrafi işaretli ürünler konusunda diğer illere göre daha fazla farkındalığa ve araştırma altyapısına sahip olduğunu veya bu alanda daha fazla teşvik mekanizmasının bulunduğunu düşündürmektedir. Diğer yandan, Amasya, Artvin, Bartın, Düzce, Giresun, Ordu ve Zonguldak gibi illerde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine tez çalışmalarının bulunmaması, bu illerde coğrafi işaretli ürünler konusundaki akademik ilginin ve araştırma faaliyetlerinin yetersizliğine işaret etmektedir. Bu durum, coğrafi işaretli ürünlerin

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

bölgesel kalkınma potansiyelinin bu illerde tam olarak değerlendirilememiş olabileceğini göstermektedir.

Tablo 2. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Tescil Türlerine Göre Dağılımı

Sayı	Tescil Türleri	Tez Sayısı	%
1.	Mahreç İşareti	19	39,6
2.	Menşe Adı	18	37,5
3.	Karma (Menşe ve Mahreç)	11	22,9
	Toplam	48	100,0

Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünlerle ilgili tezlerin ürünlerin tescil türlerine göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Karadeniz Bölgesi'ndeki mahreç işareti tescilli gastronomik ürünlerin %39,6 ile en çok çalışılan tescil türü olduğu, menşe adı tescilli gastronomik ürünlerin ise %37,5 ile yakın bir değerde olduğu saptanmıştır. Bu durum özellikle her iki tescil türünün de Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürün araştırmalarında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca tezlerde karma (menşe ve mahreç) işaretine sahip gastronomik ürünlerin birlikte çalışma kapsamı içerisinde olması (%22,9), bu tür ürünlerin genel kapsam çerçevesinde de çalışıldığını göstermektedir.

Tablo 3. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Ürün Grubuna Göre Dağılımı

Sayı	Ürün Grubu	Tez Sayısı	%
1.	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	15	31,3
2.	Genel	11	22,9
3.	Fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar	6	12,5
4.	İşlenmiş İşlenmemiş Et Ürünleri	5	10,4
5.	Yemekler ve çorbalar	3	6,3
6.	Peynirler	3	6,3
7.	Çikolata, şekerleme ve türevi ürünler	2	4,2
8.	Dondurmalar ve yenilebilir buzlar	1	2,1
9.	Bal	1	2,1
10	Diğer ürünler	1	2,1
	Toplam	48	100,0

Tablo 3'te Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tezlerin ürün grubuna göre dağılımı yer almaktadır. "İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar" kategorisi %31,3 ile en çok çalışılan grubu oluştururken, bunu %22,9 ile genel coğrafi işaretli ürünler takip etmektedir. Bu durum, Karadeniz Bölgesi'nin zengin bitki örtüsü ve tarımsal

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

çeşitliliği ile ilişkilendirilebilir. Bölgede meyve ve sebze yetiştiriciliğinin yaygın olduğu ve bu ürünlerin coğrafi işaretleme yoluyla korunması ve tanıtılmasına önem verildiği söylenebilir. "Genel" kategorisinin yüksek olması, coğrafi işaretli ürünler konusunun bütüncül bir şekilde ele alındığı ve farklı ürün gruplarını kapsayan çalışmaların yapıldığını göstermektedir.

Tablo 4. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Sayı	Unvan	Tez Sayısı	%
1.	Prof.Dr.	18	37,5
2.	Dr.Öğr.Üyesi	17	35,4
3.	Doç.Dr.	13	27,1
Toplam		48	100,0

Karadeniz Bölgesi'nde yer alan coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yayınlanan tezlerin tez danışman unvanlarına göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir. Tablo 4'e göre tez danışmanlarının %37,5'ini Prof. Dr. unvanına sahip akademisyenler oluştururken, bunu %35,4 ile Dr. Öğr. Üyesi/Yrd. Doç. Dr. unvanlı akademisyenler ve %27,1 ile Doç. Dr. unvanlı akademisyenler takip etmektedir. Elde edilen bu bulgu, coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili araştırmaların, alanında uzman ve deneyimli akademisyenlerin rehberliğinde yürütüldüğünü göstermektedir. Prof. Dr. unvanlı akademisyenlerin danışmanlıktaki yüksek oranı, bu alandaki bilimsel çalışmaların niteliği ve derinliği açısından olumlu bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, Dr. Öğr. Üyesi/Yrd. Doç. Dr. unvanlı akademisyenlerin danışmanlık oranının görece düşük olması, coğrafi işaretli ürünler alanında yeni nesil araştırmacıların yetiştirilmesi ve bu alana olan ilginin artırılması için çalışmaların yoğunlaştırılması gerektiğini düşündürmektedir.

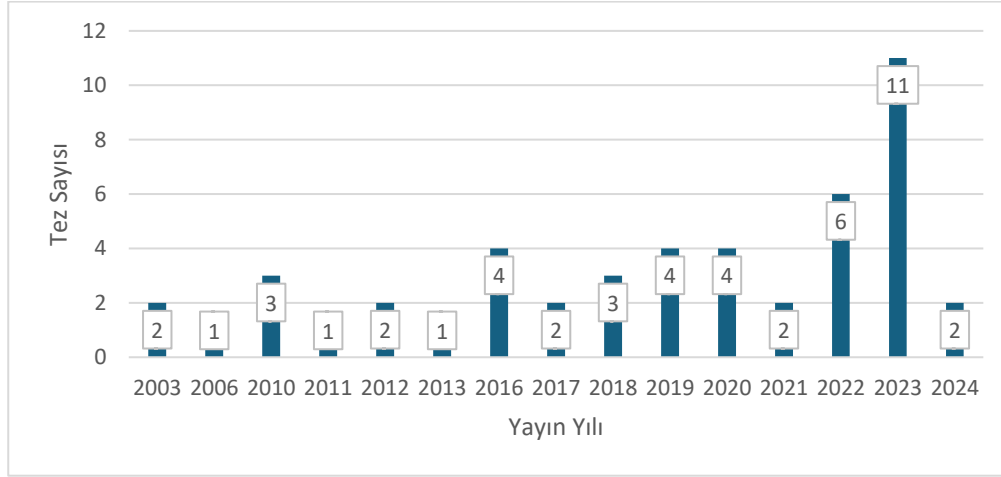
Tablo 5. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Sayı	Tez Türü	Tez Sayısı	%
1.	Yüksek Lisans	44	91,7
2.	Doktora	4	8,3
Toplam		48	100,0

Tablo 5'te Karadeniz Bölgesindeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili yayınlanan tezlerin türlerine göre dağılımı verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde tez türleri açısından yayınlanmış olan yüksek lisans tezlerinin %91,7 ile doktora tezlerine (%8,3) kıyasla ezici bir çoğunluğu oluşturduğu saptanmıştır. Elde edilen bu bulgular Karadeniz Bölgesi'nde yer alan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünler ile ilgili yayınlanan tez çalışmalarının ağırlıklı olarak

Kazkondur, İ ve Gökkyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığını ve doktora düzeyinde daha az tercih edildiğini göstermektedir. Yüksek lisans tezlerinin sayıca fazla olması, bu alana yönelik ilginin ve araştırma potansiyelinin yüksek olduğunu göstermekle birlikte, doktora tezlerinin azlığı, alanda derinlemesine ve daha kapsamlı araştırmaların sınırlı kaldığını işaret etmektedir. Bu durum, coğrafi işaretli ürünler alanında doktora düzeyinde çalışmaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerektiği ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Grafik 1. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Yayın Yılına Göre Dağılımı

Karadeniz Bölgesi'nde yer alan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünler ile ilgili yayınlanmış tezlerin yayın yılına göre dağılımı Grafik 1'de gösterilmiştir. Grafik 1'e göre, 2017 yılından önce yapılan tez sayısı oldukça sınırlı olup, 2017 yılından sonra özellikle 2021 ve sonrası dönemde belirgin bir artış gözlenmektedir. Bu durum, coğrafi işaretli ürünler alanına yönelik akademik ilginin son yıllarda arttığını ve araştırma faaliyetlerinin hız kazandığını göstermektedir. 2021 yılından sonraki dönemde tez sayısındaki artışın daha belirgin olması, coğrafi işaretli ürünlerin öneminin giderek daha fazla anlaşılması ve bu alanda daha fazla bilimsel çalışmanın yapılmaya başlanmasından dolayı gerçekleştiği söylenebilir. Ayrıca, bu artışta, coğrafi işaretli ürünlere yönelik politikaların ve teşvik mekanizmalarının etkisinin de olabileceği ifade edilebilir.

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

Tablo 6. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Tez Sayısı	%
Nicel	41	85,4
Nitel	5	10,4
Karma	2	4,2
Toplam	48	100,0

Karadeniz Bölgesi'nde yer alan coğrafi işaret tescilli gastronomik ürünler ile ilgili yayınlanmış tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı Tablo 6'da yer verilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yapılan tezlerde nicel araştırma yöntemlerinin %87,5 ile baskın bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Tezlerde tercih edilen karma yöntemlerin %4,2 ve nitel yöntemlerin ise %8,3 oranında olduğu saptanmıştır. Yayınlanan tezlerde nicel yöntemlerin bu denli yaygın kullanımı, coğrafi işaretli ürünler ile ilgili tez çalışmalarında nesnel verilerin, istatistiksel analizlerin ve sayısal ölçütlerin ön planda olduğunu göstermektedir. Bu verilerden yola çıkarak yayınlanan tezlerde coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin ekonomik etkileri, üretim süreçleri ve pazarlama stratejileri gibi konulara odaklanıldığı ve bu konuların nicel verilerle daha kolay analiz edilebildi söylenebilir. Yayınlanan tezlerde nitel ve karma yöntemlerin daha az tercih edilmesinin bölgeye ait coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tezlerde derinlemesine analizlere, sosyal ve kültürel boyutlara daha az yer verildiğinin göstergesi sayılabilir.

Tablo 7. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin En Çok Yayınlandığı Üniversitelerin Dağılımı

Sayı	Üniversite Adı	Tez Sayısı	%
1.	Kastamonu Üniversitesi	7	14,6
2.	Atatürk Üniversitesi	4	8,3
3.	Gümüşhane Üniversitesi	4	8,3
4.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	8,3
5.	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	3	6,3
6.	Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	6,3
7.	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	4,2
8.	Ordu Üniversitesi	2	4,2
9.	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2	4,2
10.	Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	2,1
11.	Akdeniz Üniversitesi	1	2,1
12.	Ankara Üniversitesi	1	2,1
13.	Bayburt Üniversitesi	1	2,1

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

14.	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	2,1
15.	Gaziantep Üniversitesi	1	2,1
16.	Hacettepe Üniversitesi	1	2,1
17.	Harran Üniversitesi	1	2,1
18.	İstanbul Ayvansaray Üniversitesi	1	2,1
19.	İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	1	2,1
20.	İstanbul Okan Üniversitesi	1	2,1
21.	Karabük Üniversitesi	1	2,1
22.	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	2,1
23.	Namık Kemal Üniversitesi	1	2,1
24.	Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	2,1
25.	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	2,1
26.	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	2,1
Toplam		48	100,0

Tablo 7’de Karadeniz Bölgesi’nde yer alan coğrafi işaretli gastronomik ürünlerle ilgili tezlerin en çok yayınlandığı üniversitelerin dağılımı gösterilmiştir. Tablo 7’ye göre Kastamonu Üniversitesinin %14,6 ile en çok tezin yayınlandığı üniversite olarak öne çıktığı tespit edilmiştir. Özellikle elde edilen bu bulgu Kastamonu Üniversitesi'nin coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili önemli bir araştırma merkezi olduğunu ve üniversite olarak bu konuya özel bir ilgi gösterildiğini düşündürmektedir. Ayrıca Atatürk Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesinin de %8,3 ile tez yayın sayısında dikkate değer bir paya sahip olduğu saptanmıştır. Tezlerin yayınlandığı üniversitelerin dağılımına genel anlamda bakıldığında Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin coğrafi işaretli gastronomik ürünler konusunda aktif rol aldığı ve bu alana yönelik bilimsel çalışmaların bölgesel düzeyde desteklendiği ifade edilebilir. Diğer üniversitelerin konu ile ilgili yayınlanan tez sayılarının daha düşük olması, coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tez çalışmalarının bazı üniversitelerde yoğunlaştığını ve bu alanda üniversiteler arasında iş birliği ve bilgi paylaşımının önemini vurgulamaktadır.

Tablo 8. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerin Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı

Sayı	Ana Bilim Dalı	Tez Sayısı	%
1.	Gıda Mühendisliği	18	37,5
2.	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	6	12,5
3.	Turizm İşletmeciliği	5	10,4
4.	Bahçe Bitkileri	3	6,3
5.	Biyoloji	3	6,3
6.	Kimya	3	6,3

Kazkonda, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

7.	Tarım Ekonomisi	3	6,3
8.	İktisat	2	4,2
9.	Sürdürülebilir Tarım ve Tabii Bitki Kaynakları	2	4,2
10.	Disiplinler arası Turizm İşletmeciliği	1	2,1
11.	Moleküler Biyoloji ve Genetik	1	2,1
12.	Organik Tarım İşletmeciliği	1	2,1
Toplam		48	100,0

Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yapılan tezlerin hangi ana bilim dallarında gerçekleştirildiğinin dağılımı Tablo 8'de yer almaktadır. Tablo 8 incelendiğinde, Gıda Mühendisliği ana bilim dalının %37,5 ile en çok tez çalışmasının yapıldığı ana bilim dalı olarak öne çıktığı saptanmıştır. Elde edilen bu bulguya göre coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin özellikle gıda güvenliği, kalite kontrolü ve işleme süreçleri gibi teknik ve bilimsel yönlerinin araştırmacılar tarafından yoğun olarak incelendiği ifade edilebilir. Ayrıca Gastronomi ve Mutfak Sanatları (%12,5) ve Turizm İşletmeciliği (%10,4) gibi ana bilim dallarının da listede yer alması, coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin turizm ve gastronomi ile olan ilişkisinin ve bu alanlardaki potansiyelinin de araştırmacılar tarafından değerlendirildiğini göstermektedir. Bunun yanında Bahçe Bitkileri, Biyoloji ve Kimya gibi temel bilim dallarında da tez çalışmalarının yapılması, coğrafi işaretli ürünlerin çok disiplinli bir yaklaşımla ele alındığını ve farklı alanlardan araştırmacıların bu konuya ilgi duyduğunu ön plana çıkarmaktadır.

Tablo 9. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Yöntemlerine Göre Dağılımı

Veri Toplama Yöntemleri		Tez Sayısı	%
1.	Deney	32	66,6
2.	Anket	9	18,8
3.	Görüşme	5	10,4
4.	Anket ve Görüşme	2	4,2
Toplam		48	100,0

Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yapılan tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı Tablo 9'da gösterilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde, yapılan tez çalışmalarında "Deney" yöntemi %64,3 ile en çok tercih edilen yöntem olarak öne çıkmakta olup coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tezlerde laboratuvar çalışmaları ve analizlere dayalı yöntemlerin yaygın olarak kullanıldığı ifade edilebilir. "Anket" (%18,8) ve "Görüşme" (%10,4) gibi nitel veri toplama yöntemlerinin daha az tercih edilmesi, alanda sosyal ve kültürel boyutlara odaklanan çalışmalara daha az yer verildiğinin göstergesi sayılabilir. "Anket

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

ve Görüşme"nin birlikte kullanıldığı karma yöntemlerin oranı ise sadece %4,2 olup bu bulgu genel olarak coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tez araştırmalarında nicel yöntemlerin baskın olduğunu ve nitel yöntemlerle desteklenmesinin sınırlı kaldığını ifade etmektedir.

Tablo 10. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürün ile İlgili Tezlerin Atıf Sayılarına Göre Dağılımı

Atıf Sayısı		Tez Sayısı	%
1.	0 Atıf	22	45,8
2.	1-5 Arası Atıf	15	31,3
3.	6-10 Arası Atıf	4	8,3
4.	11-15 Arası Atıf	5	10,4
5.	16-20 Arası Atıf	2	4,2
Toplam		48	100,0

Tablo 10'da Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yapılan tezlerin aldığı atıf sayılarına göre dağılımına yer verilmiştir. Tablo 10'a göre yayınlanan tezlerin yarıya yakınının (%45,8) hiç atıf almaması dikkat çekici bir bulgudur. Söz konusu elde edilen bulgu tez çalışmalarının akademik çevrelerde yeterince görünürlük ve etkiye sahip olamadığını düşündürmektedir. Atıf sayılarının genel olarak düşük olması, coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili yapılan tez çalışmalarının daha geniş bir kitleye ulaşması ve akademik tartışmalara daha fazla katkı sağlaması için görünürlüğünün artırılması ve bilimsel etkisinin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla yayınların erişilebilirliğinin artırılması, tezlerden türetilmiş veya bağımsız araştırma makalesi olarak uluslararası indekslerde taranan dergilerde yayın yapılması ve çalışmaların akademik platformlarda daha fazla tartışılması gibi stratejiler geliştirilerek aşılmaya çalışılması coğrafi işaretli gastronomik ürünlere akademik alan yazında katkıyı artıracaktır.

Tablo 11. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili En Çok Atıf Alan Yayınlanmış Tezlere İlişkin Bilgiler

Tez Adı	Yazar	Coğrafi İşaretli Ürün	Yayın Yılı	Tez Türü	Üniversite Adı	Bilim Dalı	Atıf Sayısı
Coğrafi İşaretli Ürünlerin Destinasyon Markalaşma Sürecindeki Önemi: Kastamonu Örneği	Zafer Özbey	Kastamonu Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler	2023	Yüksek Lisans	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Disiplinler arası Turizm İşletmeciliği	20
Coğrafi İşaretli	Ömer	Ordu Coğrafi	2024	Yüksek	Necmettin	Gastronomi	20

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

Ürünlerin Yöre Halkı Tarafından Tanınırlığı ve Yöre Turizmine Katkıları: Ordu İli Örneği	Yüksel	İşaretli Gastronomik Ürünler		Lisans	Erbakan Üniversitesi	ve Mutfak Sanatları	
Trabzon Vakfıkebir Ekmeğinin Bayatlamasının Çeşitli Yöntemlerle Takibi ve Francala Ekmeği ile Mukayesesi	Kâmil Emre Gerçekaslan	Vakfıkebir Ekmeği	2006	Yüksek Lisans	Atatürk Üniversitesi	Gıda Mühendisliği	14
Anzer Balı ve Poleninin Yüksek Performanslı Sıvı Kromatografisi ile Fenolik Bileşiminin Belirlenmesi ve Antioksidan Özellikleri	Esra Ulusoy	Anzer Balı	2010	Doktora	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Kimya	14
Yerel ve Kırsal Kalkınmada Coğrafi İşaret: Zile Pekmezi Araştırması	Nihan Tuğçe Topbaş	Zile Pekmezi	2019	Yüksek Lisans	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Tarım Ekonomisi	12

Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili en çok atıf alan tezlere ilişkin bilgiler Tablo 11'de yer almaktadır. Tablo 11'e göre Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili en çok atıf alan tezin 2023 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Disiplinler arası Turizm İşlemciliği ana bilim dalında yüksek lisans tezi olarak yayınlanan ve 20 atıf alan "Coğrafi İşaretli Ürünlerin Destinasyon Markalaşma Sürecindeki Önemi: Kastamonu Örneği" adlı tez çalışması ile 2024 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları ana bilim dalında yüksek lisans tezi olarak yayınlanan ve 20 atıf alan "Coğrafi İşaretli Ürünlerin Yöre Halkı Tarafından Tanınırlığı ve Yöre Turizmine Katkıları: Ordu İli Örneği" olduğu tespit edilmiştir. En çok atıf alan tezler incelendiğinde Zafer Özbey tarafından hazırlanan tezde Kastamonu şehrinin coğrafi işaretli gastronomik ürünlerinin şehrin destinasyonlarının markalaşmasına etkisi incelenerek pratik ve teorik çözüm önerileri sunulmuştur. Ömer Yüksek tarafından hazırlanan tezde ise Ordu şehrinde

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

yer alan coğrafi işaret tescilli bulunan gastronomik ürünlerin Ordu halkı tarafından bilinirlik düzeyi ile Ordu turizmüne katkısı incelenmiştir. Ayrıca en çok atıf alan diğer tezler incelendiğinde konuyla ilgili tezlerin Gıda Mühendisliği, Kimya ve Tarım Ekonomisi gibi bilim dallarında hazırlanmış olması coğrafi işaretli ürünler ile ilgili hazırlanan tez çalışmalarının çeşitlilik gösterdiğini ve farklı disiplinlerden araştırmacıların bu konuya ilgi duyduğunu göstermektedir.

Tablo 12. Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler ile İlgili Tezlerde En Fazla Yer Alan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

	Anahtar Kelime	Kelime Sayısı	%
1.	Coğrafi İşaret	25	29,1
2.	Gastronomi	10	11,6
3.	Turizm	9	10,4
4.	Sarımsak	8	9,3
5.	Kastamonu	8	9,3
6.	Antioksidan	7	8,1
7.	Pastırma	6	6,9
8.	Giresun	5	5,9
9.	Samsun	4	4,7
10.	Trabzon	4	4,7
	Toplam	86	100,0

Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yayımlanmış tezlerde en fazla yer alan anahtar kelimelerin dağılımı Tablo 12'de gösterilmiştir. Konu ile ilgili anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde en çok "coğrafi işaret", "gastronomi", "turizm", "sarımsak", "pastırma", "Kastamonu", "Samsun", "Trabzon" gibi kelimelerin ön plana çıkması, bu kavramların ve şehirlerin alandaki çalışmaların odak noktasını oluşturduğunu vurgulamaktadır. Dağılımda özellikle "Kastamonu" şehrinin ve "gastronomi" kavramının anahtar kelimelerde diğerlerine göre daha fazla yer alması, bu ilde coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi ile ilişkisine daha fazla odaklanıldığını göstermektedir. Benzer şekilde, "turizm" kelimesinin de fazla olması, coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin turizm potansiyelinin de araştırmacılar tarafından önemli bir konu olarak ele alındığını elde edilen bulgulara göre öne çıkarmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yapılan akademik tezlerin bibliyometrik bir analizi gerçekleştirilmiş olup Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2003-2024 yılları arasında yayınlanmış ve erişime açık 48 tez çalışması incelenmiştir.

Çalışmadan ortaya çıkan sonuçlara göre, Karadeniz Bölgesi'ndeki coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine yayınlanmış tezlerin coğrafi dağılımı bakımından Kastamonu ili, tez çalışmalarında ilgili konuda alanda öncü bir konumda iken Tokat ve Trabzon illeri de Kastamonu ilinden sonra en çok coğrafi işaretli gastronomik ürünler üzerine teze sahip olan şehirler durumundadır. Amasya, Artvin, Bartın, Düzce, Giresun, Ordu ve Zonguldak gibi illerde ise bu konuda herhangi bir tez çalışmasına rastlanmamıştır. Bu illerde yer alan coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili herhangi bir lisansüstü tez çalışması bulunmaması, bu konu ile ilgili alan yazında lisansüstü tez olarak büyük bir eksiklik olduğunun göstergesi olarak ifade edilebilir.

Yapılan çalışmada tescil türleri açısından tezlerde mahreç işareti ve menşe adı tescilli ürünlerin yoğunluklu olarak incelendiği, karma (menşe adı ve mahreç işareti) işaretine sahip ürünlere de tez çalışmalarında birlikte yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin önemli bir kısmında mahreç işareti ve menşe adı tescilli ürünler incelemekte olup "işlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar" kategorisi tezlerde en çok çalışılan ürün grubu durumunda bulunmuştur. Tez danışmanlarının çoğunluğunu profesörler oluştururken, yüksek lisans tezleri, doktora tezlerine kıyasla daha fazla sayıda tespit edilmiştir. Ayrıca 2017 yılından sonra, özellikle 2021 ve sonrası dönemde coğrafi işaretli ürünler alanına yönelik akademik ilginin arttığı ve araştırma faaliyetlerinin hız kazandığı görülmektedir.

Araştırma yöntemleri incelendiğinde, nicel yöntemlerin baskın olduğu, karma ve nitel yöntemlerin ise daha az tercih edildiği söylenebilir. Kastamonu Üniversitesi, en çok tezin yayımlandığı üniversite; Gıda Mühendisliği ise en çok tez çalışmasının yapıldığı ana bilim dalıdır. Tezlerde kullanılan veri toplama yöntemleri arasında "deney" yöntemi ilk sırada yer almaktadır. Tezlerin önemli bir kısmı atıf almamış olup, atıf sayıları genel olarak düşük seviyelerdedir. Köşker'in (2020) coğrafi işaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada lisansüstü tez türü açısından tezlerin ağırlıkla yüksek lisans tezi olduğu, tezleri yöneten danışman unvanlarının en fazla Prof.Dr. ünvanlı

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

akademisyenlerden oluştuğu, en fazla sosyal bilimler alanında tezlerin yazıldığı, incelenen tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinde nicel yöntemlerin yoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmadan elde edilen bazı sonuçlar ile yapılan bu çalışmadan elde edilen bazı sonuçlar örtüşmekte ve birbirini desteklemektedir. Ancak Köşker (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada lisansüstü tezlerin ana bilim dalları açısından en çok Turizm İşletmeciliği bilim dalı çatısı altında hazırlandıkları, Gastronomi ve Mutfak Sanatları bilim dalında hazırlanan çok az tez bulunduğu belirtilmiş iken yapılan bu çalışmada en çok Gıda Mühendisliği bilim dalında çalışmaların yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre coğrafi işaret konusu ile ilgili hazırlanan tezlerin özellikle son dönemlerde coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin fiziksel, kimyasal ve fizikokimyasal özellikler gibi teknik konulara yoğunlaştıkları söylenebilir. Ayrıca coğrafi işaretli gastronomik ürünler ile ilgili tezlerin en çok ikinci olarak Gastronomi ve Mutfak Sanatları bilim dalında yer alması, özellikle son dönemde coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin gastronomi bilim dalı açısından araştırma ve incelenme oranının arttığını da göstermektedir. Duran Cankül, Aydın ve Erşahin (2021) tarafından Türkiye'de turizm ve gastronomi alanında coğrafi işaretler ile ilgili araştırmaların bibliyometrik analizini ortaya koymak için yapılan çalışmada coğrafi işaretler ile ilgili yapılan lisansüstü tezler sayısında 2016 yılından itibaren artış yaşandığı, bu artışın da gastronomi ve turizm alanındaki olumlu gelişmelerden dolayı olabileceği, ancak diğer araştırma türlerine göre lisansüstü tezlerin sayısının yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de lisansüstü tezlerde en çok yer alan anahtar kelimeler ile ilgili bulunmuştur. Yapılan çalışmada lisansüstü tezlerde en çok coğrafi işaret, gastronomi, turizm kelimelerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmada da coğrafi işaret konulu çalışmalarda en fazla coğrafi işaret, turizm, bölge, bölgesel kalkınma ve taim anahtar kelimelerinin kullanıldığı belirtilmiştir.

Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda, Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler alanında yapılacak gelecek çalışmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Amasya, Artvin, Bartın, Düzce, Giresun, Ordu ve Zonguldak gibi illerde coğrafi işaretli ürünler üzerine tez çalışmalarının yapılmasını teşvik etmek amacıyla bu illerdeki üniversitelerde farkındalık yaratma çalışmaları ve iş birlikleri geliştirilmelidir.

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

- Nicel yöntemlerin yanı sıra, nitel ve karma yöntemlerin de kullanıldığı çalışmaların sayısı artırılarak, coğrafi işaretli ürünlerin sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları daha kapsamlı bir şekilde ele alınabilir.
- Alana daha derinlemesine ve kapsamlı bir bakış açısı getirmek için doktora düzeyinde tez çalışmalarının sayısının artırılması için teşvik edici burslar ve destek programları oluşturulmalıdır.
- Yapılan çalışmaların akademik çevrelerde daha fazla görünürlük ve etkiye sahip olması için uluslararası indekslerde taranan dergilerde yayın yapılması, çalışmaların akademik platformlarda daha fazla tartışılması ve açık erişim politikalarının benimsenmesi teşvik edilmelidir.
- Coğrafi işaretli ürünler alanında üniversiteler arası iş birliği ve bilgi paylaşımı platformları oluşturularak, farklı disiplinlerden araştırmacıların bir araya gelmesi ve ortak projeler geliştirmesi sağlanmalıdır.
- Teorik çalışmaların yanı sıra, coğrafi işaretli ürünlerin pazarlanması, markalaşması ve yöresel kalkınmaya katkısına yönelik uygulamaya yönelik çalışmaların sayısı artırılarak, elde edilen bilgilerin somut çıktılara dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

Bu önerilerin dikkate alınması, Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi işaretli gastronomik ürünler alanında daha kapsamlı, etkili ve uygulamaya yönelik araştırmaların yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Etik Beyan

Çalışmada etiğe aykırı bir durum ve/veya herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>

KAYNAKLAR

- Arslan, F. (2022). Gastronomi ve turizm alanında coğrafi işaret konulu çalışmaların bibliyometrik analizi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(11), 1544-1556.
- Baysal, M., Erdoğan, S., & Yılmaz, İ. (2018). Coğrafi işaretlerin kırsal kalkınmaya etkisi: Türkiye'den bir örnek olay çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 1-22.
- Barham, E. (2003). The role of geographical indications in promoting sustainable rural development. In *Proceedings of the FAO Workshop on Geographical Indications for Rural Development*, Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Boyraz, M. (2018). Turizm kongrelerinde yer alan coğrafi işaretle ilgili bildirimlerin değerlendirilmesi. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(6), 36-49.
- Cankül, A., Erdem, H., & Özdemir, S. (2021). Coğrafi işaretli ürünler üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Gıda ve Tarım Bilimleri Dergisi*, 7(2), 146-157.
- Duran Cankül, A. K., Aydın, A., & Erşahin, R. (2021). Türkiye'de turizm ve gastronomi alanında coğrafi işaretler ile ilgili araştırmaların bibliyometrik analizi. *Co-Editors*, 145.
- Çalışkan, V., & Koç, H. (2013). Türkiye'de coğrafi işaretlerin dağılışı özelliklerinin ve coğrafi işaret potansiyelinin değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(28), 193-214.
- Doğan, B. (2015). Coğrafi işaret korumasının gelişmekte olan ülkeler için önemi. *Social Sciences*, 10(2), 58-75.
- Gerçekaslan, K. E. (2006). *Trabzon Vakfikebir ekmeğinin bayatlamasının çeşitli yöntemlerle takibi ve francala ekmeği ile mukayesesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gugerell, K., Uchiyama, Y., Kieninger, P. R., Penker, M., Kajima, S., & Kohsaka, R. (2017). Do historical production practices and culinary heritages really matter? food with protected geographical indications in Japan and Austria. *Journal of Ethnic Foods*, 4(2), 118-125.
- Gönençgil, B. (2016). *Türkiye Fiziki Coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Köşker, R. (2020). Coğrafi işaretli ürünler ve kırsal kalkınma üzerine bir bibliyometrik analiz. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(4), 775-792.
- Köşker, H. (2020). Coğrafi işaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4), 775-787.
- Larson, D. F. (2007). *Geographical indications: Protecting local products and promoting development*. Washington: World Bank Publications.
- Mercan, Ş. O., & Üzülmöz, M. (2014). Coğrafi işaretlerin bölgesel turizm gelişimindeki önemi: Çanakkale ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2), 67-94.
- Meral, Y., & Şahin, F. (2013). Coğrafi işaretlerin kırsal kalkınma ve yoksulluğun azaltılmasındaki rolü. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 19(2), 1-14.

- Kazkodu, İ ve Gökyar, M. (2024). Türkiye'de coğrafi işaretli gastronomik ürünler literatürü: karadeniz bölgesi örneği üzerine tezlerin bibliyometrik değerlendirmesi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3 (2), 174-196. <https://doi.org/10.70756/anameud.1568206>
- Orhan, A. (2010). Yerel değerlerin turizm üzerine dönüştürülmesinde coğrafi işaretlerin kullanımı: İzmit pişmaniyesi örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 243-254.
- Özbey, Z. (2023). *Coğrafi işaretli ürünlerin destinasyon markalaşma sürecindeki önemi: Kastamonu örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- O'Neill, J. W., & Xiao, Q. (2006). The role of brand affiliation in hotel market value. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 47(3), 210-223
- Saygılı, D., Demirci, H., & Samav, U. (2020). Coğrafi işaretli Türkiye peynirleri. *Aydın Gastronomy*, 4(1), 11-21.
- Sezgin, A. C. (2016). Coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi turizmüne yansımaları. *I. Ulusal Alternatif Turizm Kongre Kitabı*, 350-356.
- Şahin, A., & Meral, Y. (2012). Türkiye'de coğrafi işaretleme ve yöresel ürünler. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 5(2), 88-92.
- Tekelioğlu, Y. (2019). Coğrafi işaretler ve Türkiye uygulamaları. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 47-75.
- Topbaş, N. T. (2019). *Yerel ve kırsal kalkınmada coğrafi işaret: Zile pekmezi araştırması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Tuncay, M. (2009). *Coğrafi işaretlerin korunması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2024a). *Coğrafi işaretler*. Erişim Tarihi: 10.10.2024, <https://ci.turkpatent.gov.tr/sayfa/co%C4%9Frafi-i%C5%9Faret-nedir>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2024b). *Coğrafi işaretli ürün veritabanı*, Erişim Tarihi: 02.11.2024. <https://ci.turkpatent.gov.tr/veri-tabani>
- Ulusoy, E. (2010). *Anzer balı ve polenin yüksek performanslı sıvı kromatografisi ile fenolik bileşiminin belirlenmesi ve antioksidan özellikleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yüksel, Ö. (2024). Coğrafi işaretli ürünlerin yöre halkı tarafından tanınırlığı ve yöre turizmüne katkıları: Ordu ili örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yönet Eren, F., & Sezgin, A. C. (2021). Coğrafi işaretli yöresel ürünlerin destinasyonlar açısından önemi: Kapadokya Bölgesi örneği. *Journal of Tourism Research Institute*, 2(1), 61-78.